

# ดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ

การจัดทำ และ การประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย



# คณะกรรมการ



**รศ.ดร. พรอนงค์ บุษราตระกูล**



**ผศ.ดร. อนิรุต พิเสฏฐศาสตร์**



**ดร.ธนวิศ แซ่ชื่ออัสวเรืองพิภพ**



**ผศ.ดร. รุ่งเกียรติ รัตนบานชื่น**



**ผศ.ดร. รัชชัย ศีลาเจริญ**



**ผศ. นรงค์ฤทธิ์ อัสวเรืองพิภพ**

# นำเสนอ:

วัตถุประสงค์

1

การเก็บข้อมูล  
กลุ่มตัวอย่าง

3

ผลการศึกษา

5

2

แนวคิด และกรอบ  
การทำวิจัย

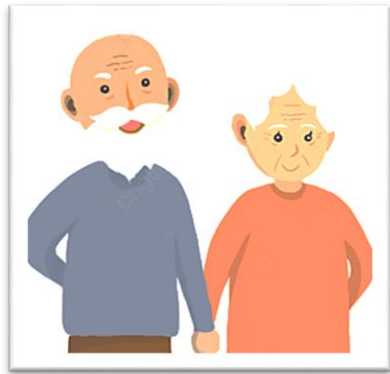
4

วิธีการจัดทำดัชนี

6

สรุปและ  
ข้อเสนอแนะ

# วัตถุประสงค์



**Aging  
Society**



**Insufficient  
Pension System**

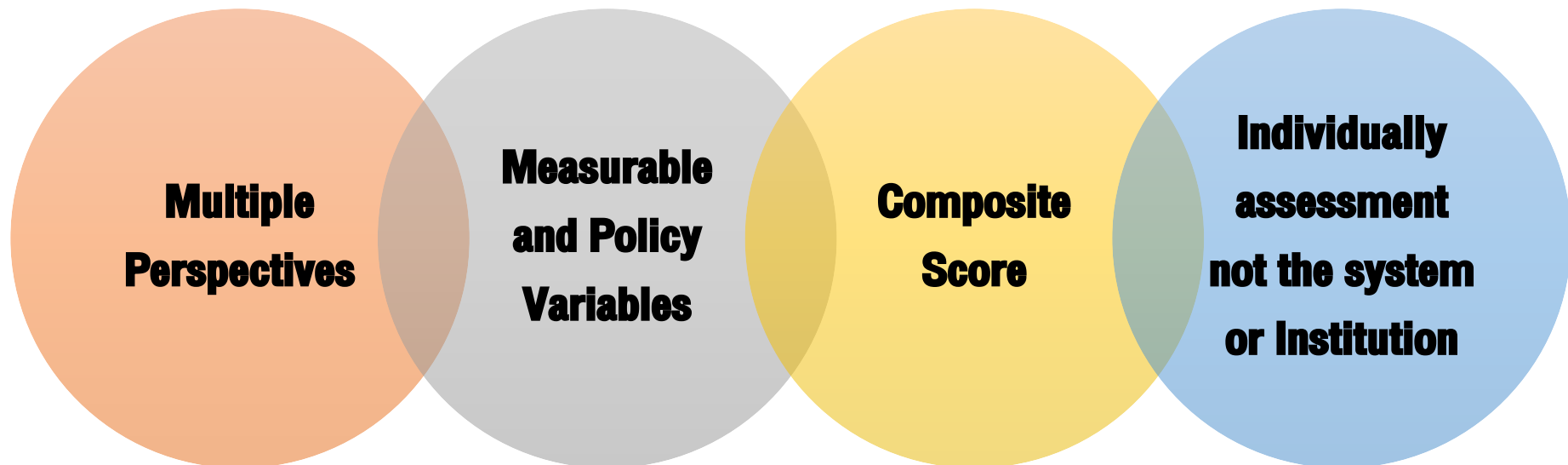


**NRRI  
as a Tool**



**Awareness  
Preparedness  
Readiness**

- **คุณลักษณะของดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ**



# แนวคิดและกรอบงานวิจัย

ชื่อโครงการ	สิ่งที่วัด	ผู้จัดทำ	ประเทศ	ประชากร
Retirement Confidence Survey (RCS)	Financial Readiness	Employee Benefit Research Institute (EBRI) และ Greenwald & Associates	สหรัฐอเมริกา	คนวัยทำงาน และ เกษียณ
Retirement Readiness	Financial Readiness	American Academy of Actuaries, Institute and Faculty of Actuaries	สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และ ออสเตรเลีย	คนวัยทำงาน
Global Retirement Reality Report	Financial Readiness	State Street Global Advisors	ครอบคลุม 8 ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เยอรมนี	คนวัยทำงาน และ เกษียณ
Retirement Preparedness Survey	Financial Readiness	Prudential	สหรัฐอเมริกา	คนวัยทำงาน
Retirement Readiness Index	Retirement Well-Being	MetLife Mature Market Institute	สหรัฐอเมริกา	คนวัยทำงาน
National Retirement Risk Index (NRR)	Financial Adequacy	The Federal Reserve (Fed)	สหรัฐอเมริกา	คนวัยทำงาน
EBRI Retirement Readiness Rating (RRR)	Financial Adequacy	Employee Benefit Research Institute (EBRI)	สหรัฐอเมริกา	คนวัยทำงาน และ เกษียณ
Aegon Retirement Readiness Index (ARRI)	Financial Readiness	AEGON	ครอบคลุม 15 ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น	คนวัยทำงาน
InFRE Retirement Readiness Survey	Retirement Readiness	International Foundation for Retirement Education (InFRE)	สหรัฐอเมริกา	คนวัยทำงาน

# การพัฒนาศักยภาพความพร้อมเพื่อการเกษียณ (NRRI)

NRRI

F-RRI

ความมั่นคงทางการเงิน

1. ความเพียงพอด้านการเงินเพื่อการเกษียณ  
(Financial Adequacy, F-ADQ)
2. ทักษะด้านการวางแผนเพื่อการเกษียณ  
(Financial Preparedness, F-PRE)
3. การสนับสนุนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง  
(Institutional Enabler, F-ENA)
4. ทักษะทางการเงินและการลงทุน  
(Financial Literacy, F-LIT)

Q-RRI

ความมั่นคงทางคุณภาพชีวิต

1. สุขภาวะ  
(State of Health, Q-STA)
2. ทักษะด้านการรักษาสุขภาพกายและใจ  
(Health Preparedness, Q-PRE)
3. การสนับสนุนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง  
(Institution Enabler, Q-ENA)
4. ความรอบรู้ด้านสุขภาพ  
(Health Literacy, Q-LIT)

# การพัฒนาดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ (NRRI)

มิติที่ 1 Fin Adequacy	มิติที่ 2 Fin Preparedness	มิติที่ 3 Employer Enabler	มิติที่ 2 Fin Literacy
<ul style="list-style-type: none"><li>• ประเมินการหนีสิน ณ วันเกษียณ (ประเมินตนเอง)</li><li>• ประเมินการทรัพย์สิน ณ วันเกษียณ (ประเมินตนเอง)</li><li>• ประเมินการระดับรายได้หลังเกษียณต่อ</li><li>• ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณ (ประเมินตนเอง)</li><li>• พฤติกรรมการใช้จ่ายในปัจจุบัน</li><li>• ปัญหาสุขภาพและค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• การมีแผนรายจ่ายและการทำตามแผน</li><li>• ทักษะติดต่อการออมเพื่อการเกษียณ</li><li>• พฤติกรรมการออมในปัจจุบัน</li><li>• แผนการใช้ชีวิตหลังเกษียณ</li><li>• ทักษะคติ/มุมมอง ต่อการเกษียณ</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• การรับทราบสถานการณ์ลงทุนของตนเองในกองทุนเพื่อการเกษียณ</li><li>• การได้รับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการเกษียณจากนายจ้างหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</li><li>• การได้รับการประเมินการยอมรับความเสี่ยงจากการลงทุน</li><li>• การได้รับการส่งเสริมการออมเพื่อการเกษียณจากนายจ้างหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• ทักษะการคำนวณดอกเบี้ยอย่างง่าย</li><li>• ความเข้าใจผลกระทบของเงินเพื่อต่ออำนาจซื้อของเงินในอนาคต</li><li>• ทักษะการแก้ปัญหารายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย</li><li>• ความรู้ด้านการลงทุนและการกระจายความเสี่ยง</li></ul>



# การพัฒนาดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ (NRRI)

## มิติที่ 1

### State of Health

- สภาวะสุขภาพทางกายในปัจจุบัน
- ปัญหาด้านความเครียดและภาวะกดดัน (สภาวะสุขภาพทางกายใน)
- ระดับความสัมพันธ์เชิงสังคมในปัจจุบัน
- ประวัติโรคร้ายแรงที่พบในครอบครัว (ความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพในอนาคต)
- การคาดหวังเกี่ยวกับสุขภาพหลังเกษียณ (ความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพในอนาคต)

## มิติที่ 2

### Health Preparedness

- การวางแผนรองรับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในปัจจุบัน
- การวางแผนรองรับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพหลังเกษียณ
- พฤติกรรมการบริโภคในปัจจุบัน
- พฤติกรรมการสูบบุหรี่และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- การทำ/ร่วมกิจกรรมสันทนาการ

## มิติที่ 3

### Enabler/Support

- การได้รับสิทธิด้านรักษาพยาบาล
- การรับรู้สิทธิในการรักษาพยาบาลของตน
- การเข้าถึงบริการตามสิทธิในการรักษาพยาบาล
- การได้รับสวัสดิการเชิงป้องกันหรือลด
- ความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสุขภาพในอนาคต

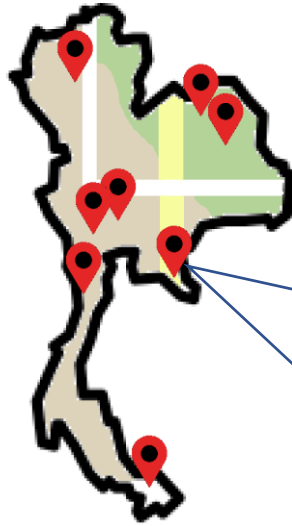
## มิติที่ 4

### Health Literacy

- ความรู้ด้านโภชนาการ
- ความรู้ด้านการออกกำลังกาย
- โทษของการสูบบุหรี่ (พฤติกรรมเสี่ยง)
- การจัดการกับความเครียด
- ความสอดคล้องกันระหว่างน้ำหนักและส่วนสูง

# การเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

วิธีเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง  
ลงพื้นที่สำรวจ



- กำหนดจังหวัดสำรวจให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค
- กระจายจุดสำรวจไปหลายจุดภายในจังหวัด

เครื่องมือเก็บข้อมูล  
แบบสอบถาม



- แบบสอบถามบน Monkey survey ที่มีการบันทึกข้อมูลออนไลน์
- วัดความพร้อมเกษียณของบุคคลในด้าน F-RRI และ Q-RRI ในมิตีย่อย 4 มิติ

# ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง



ประชากรสำหรับการศึกษา: ประชาชนไทย วัยทำงานอายุ 18-59 ปี  
ขนาดประชากร: 41.93 ล้านคน (ปี 2562 อ้างอิงจากเว็บไซต์สำนักงานสถิติฯ)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 2,042 คน

- ใช้เกณฑ์ให้ค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มตัวอย่างคลาดเคลื่อนจากประชากรไม่เกิน 0.5%
- สำรองเพิ่มแล้ว 30% เพื่อลดผลกระทบจากการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่แบบแท้จริง

สุ่มแบบโควตาแบ่งตามภูมิภาค

- ตามสัดส่วนการกระจายตัวของประชากรจริง (อ้างอิงปี 2562)

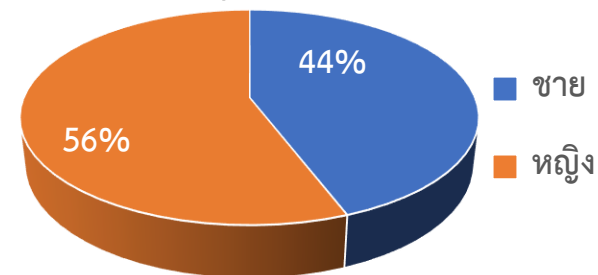
การกระจายตัวของ เพศ อายุ และอาชีพ

- ตรวจสอบกลุ่มตัวอย่างให้กระจายอย่างครอบคลุม และไม่ต่างจากการกระจายตัวของประชากรจริงมากเกินไป

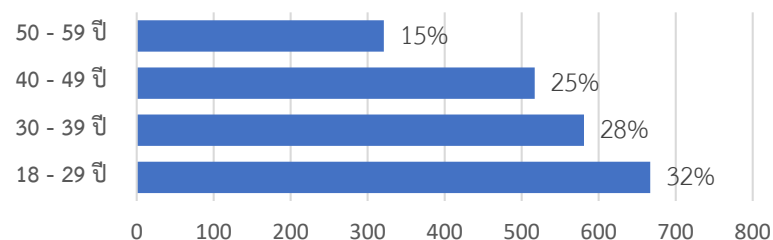
# โครงสร้างกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด/ภูมิภาค	จำนวน ตัวอย่าง	ร้อยละ	สัดส่วนของ ประชากรจริง
กรุงเทพ	168	8.1%	8.2%
จันทบุรี	232	11.1%	
นครปฐม	226	10.8%	
อ่างทอง	233	11.2%	
<b>ภาคกลาง</b>	<b>691</b>	<b>33.1%</b>	<b>33.3%</b>
พะเยา	176	8.4%	
เพชรบูรณ์	186	8.9%	
<b>ภาคเหนือ</b>	<b>362</b>	<b>17.4%</b>	<b>17.0%</b>
นครพนม	181	8.7%	
มหาสารคาม	188	9.0%	
ศรีสะเกษ	188	9.0%	
<b>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</b>	<b>557</b>	<b>26.7%</b>	<b>26.8%</b>
สงขลา	308	14.8%	
<b>ภาคใต้</b>	<b>308</b>	<b>14.8%</b>	<b>14.6%</b>
รวม	2086	100.0%	100.0%

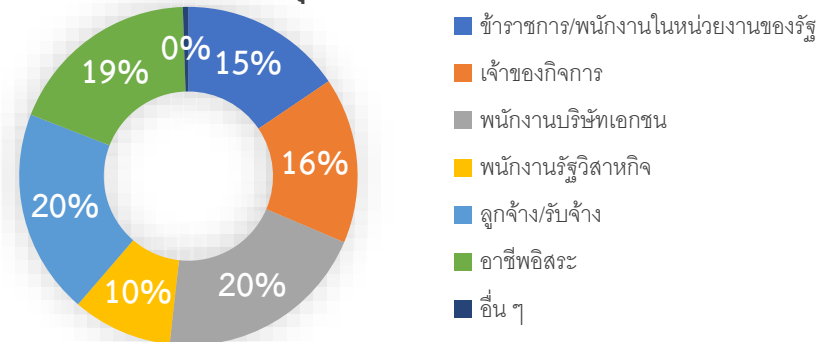
โครงสร้างกลุ่มตัวอย่างตาม เพศ



โครงสร้างกลุ่มตัวอย่างตาม อายุ



โครงสร้างกลุ่มตัวอย่างตาม อาชีพ



# เครื่องมือเก็บข้อมูล: แบบสอบถาม



## Internal consistency

- Cronbach's alpha ของ F-RRI 0.83 และ Q-RRI 0.64



## Content validity

- Item Objective Congruence (IOC) ผ่านเกณฑ์ในระดับดีมาก



## Reliability of result

- สอบทานผลสำรวจกับตัวชี้วัดที่ส่งผลถึงความพร้อมในการเกษียณ เช่น
  - F-RRI กับ อัตราชดเชยเงินเดือนหลังเกษียณ, อัตราเงินได้ต่อค่าใช้จ่ายขั้นต่ำ
  - Q-RRI กับ CV (cardiovascular disease) risk score

# วิธีการจัดจำคชนี้

ผลสำรวจ

กำหนดวิธีคำนวณคะแนน ในระดับบุคคล

ใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากคะแนนในมิติย่อย  
ด้วยหลักการ Principal Component  
Analysis (PCA) ในการหาน้ำหนัก

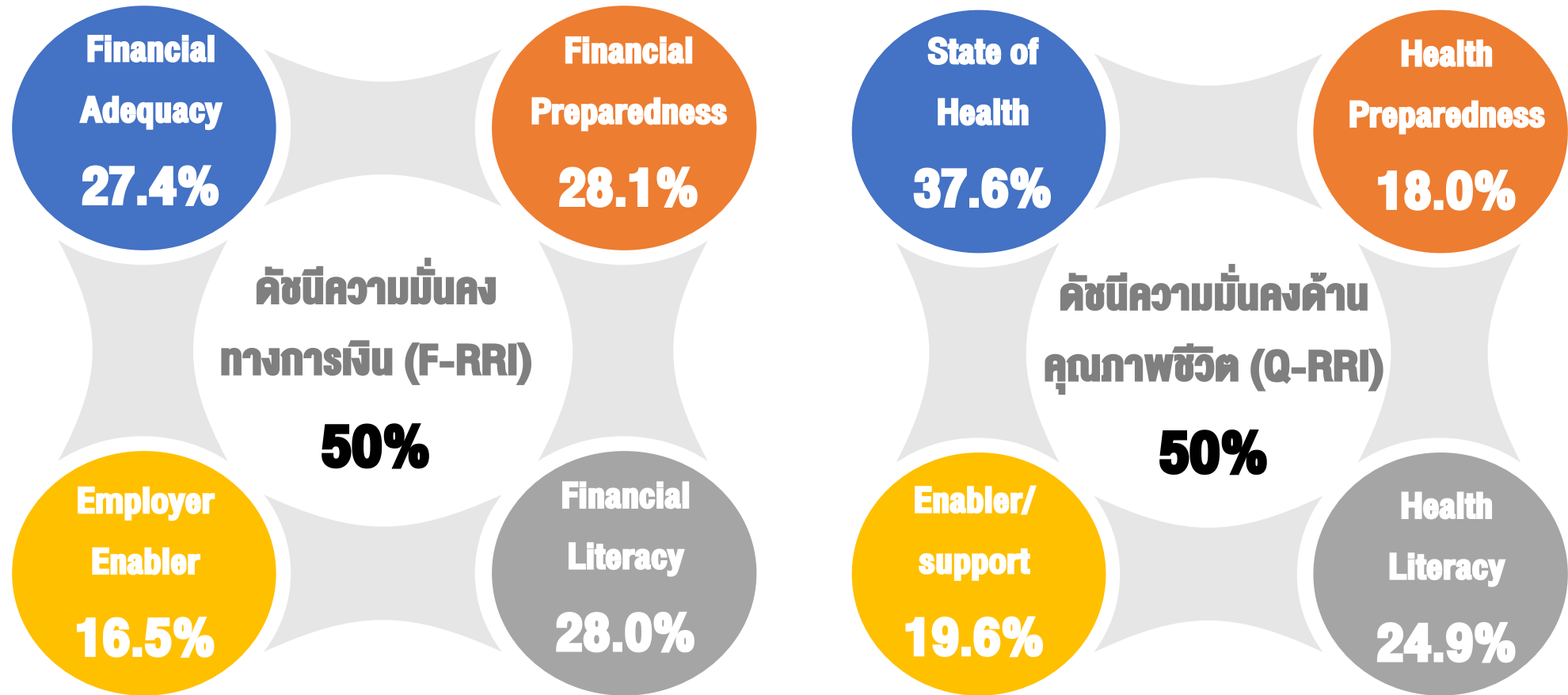
$$F\text{-}RRI_i \text{ หรือ } Q\text{-}RRI_i = w_1 \cdot Score_{i,1} + w_2 \cdot SC_{i,2} + w_3 \cdot SC_{i,3} + w_4 \cdot SC_{i,4}$$

คำนวณคะแนนรวมของบุคคลด้วยการเฉลี่ย  
 $RRI_i = 0.5(F\text{-}RRI_i) + 0.5(Q\text{-}RRI_i)$

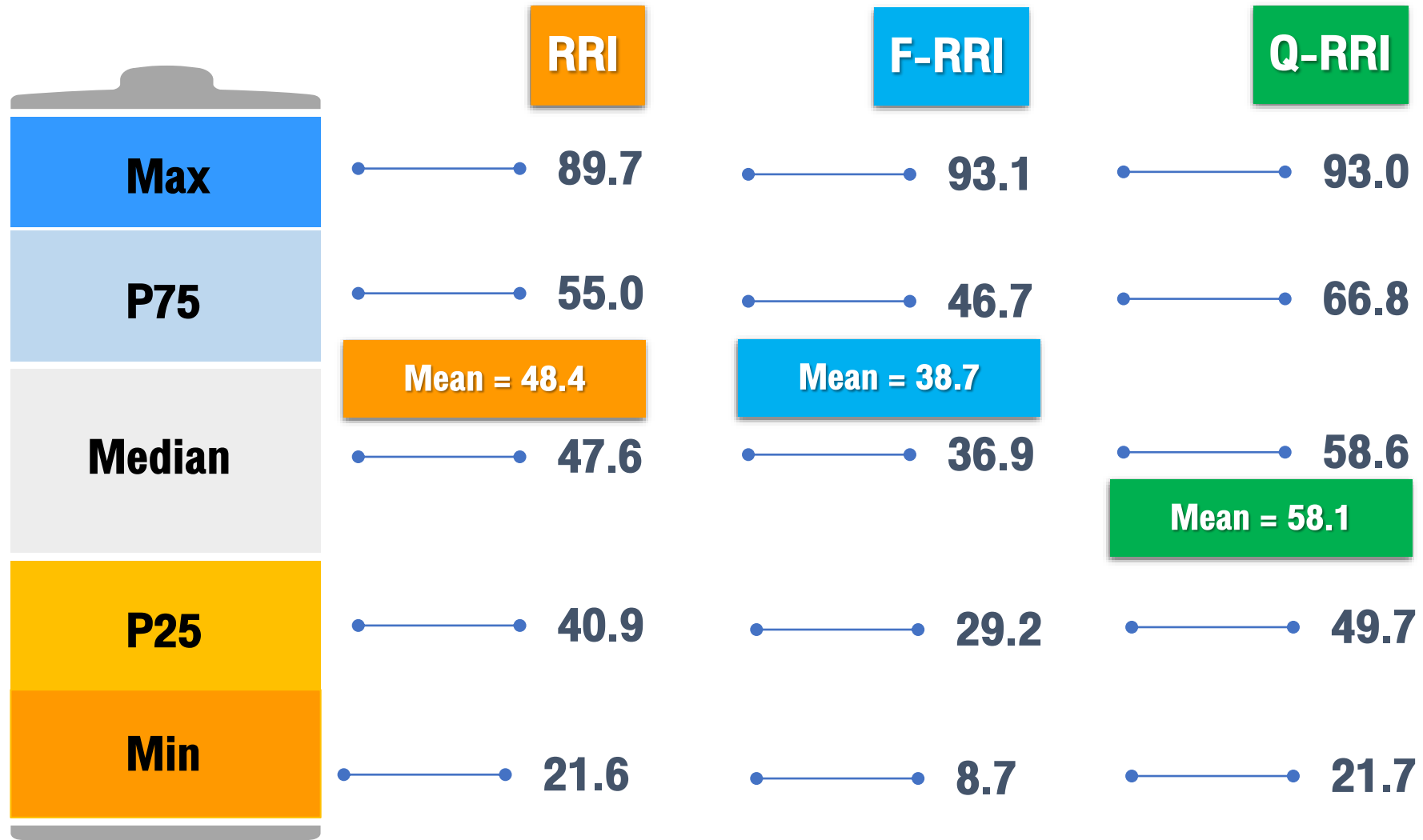
สร้างดัชนีระดับประชากร/กลุ่มย่อยของประชากร

รวมคะแนนรายบุคคลในกลุ่มประชากร

# ผลการคำนวณ ดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ (RRI) ปี 2564

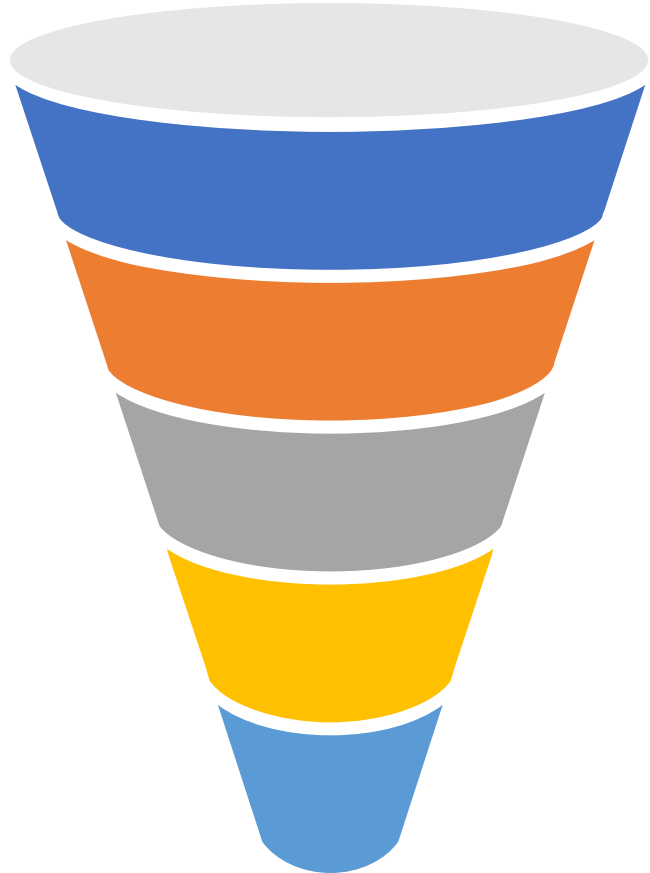


# ผลดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ (RRI) ปี 2564



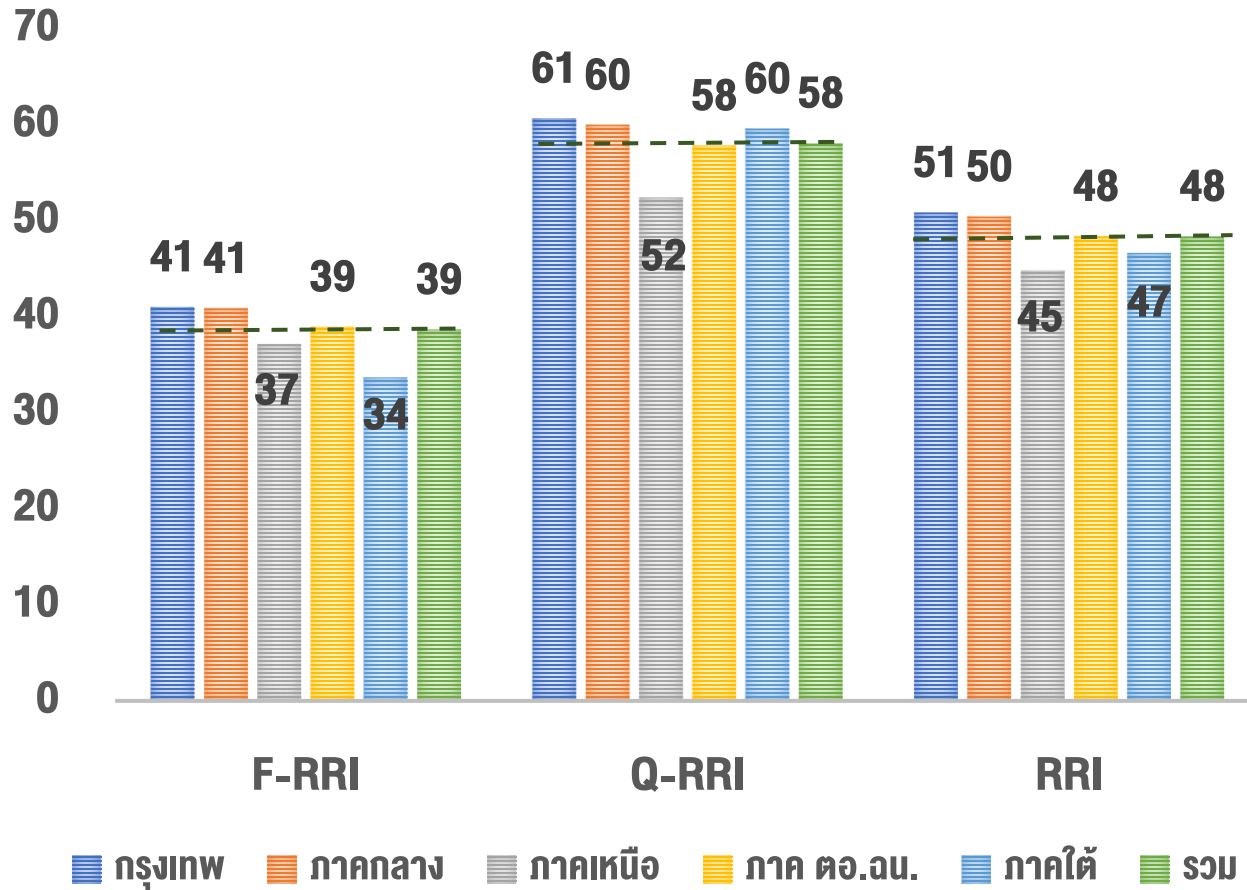


# ผล ดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ (RRI) ปี 2564



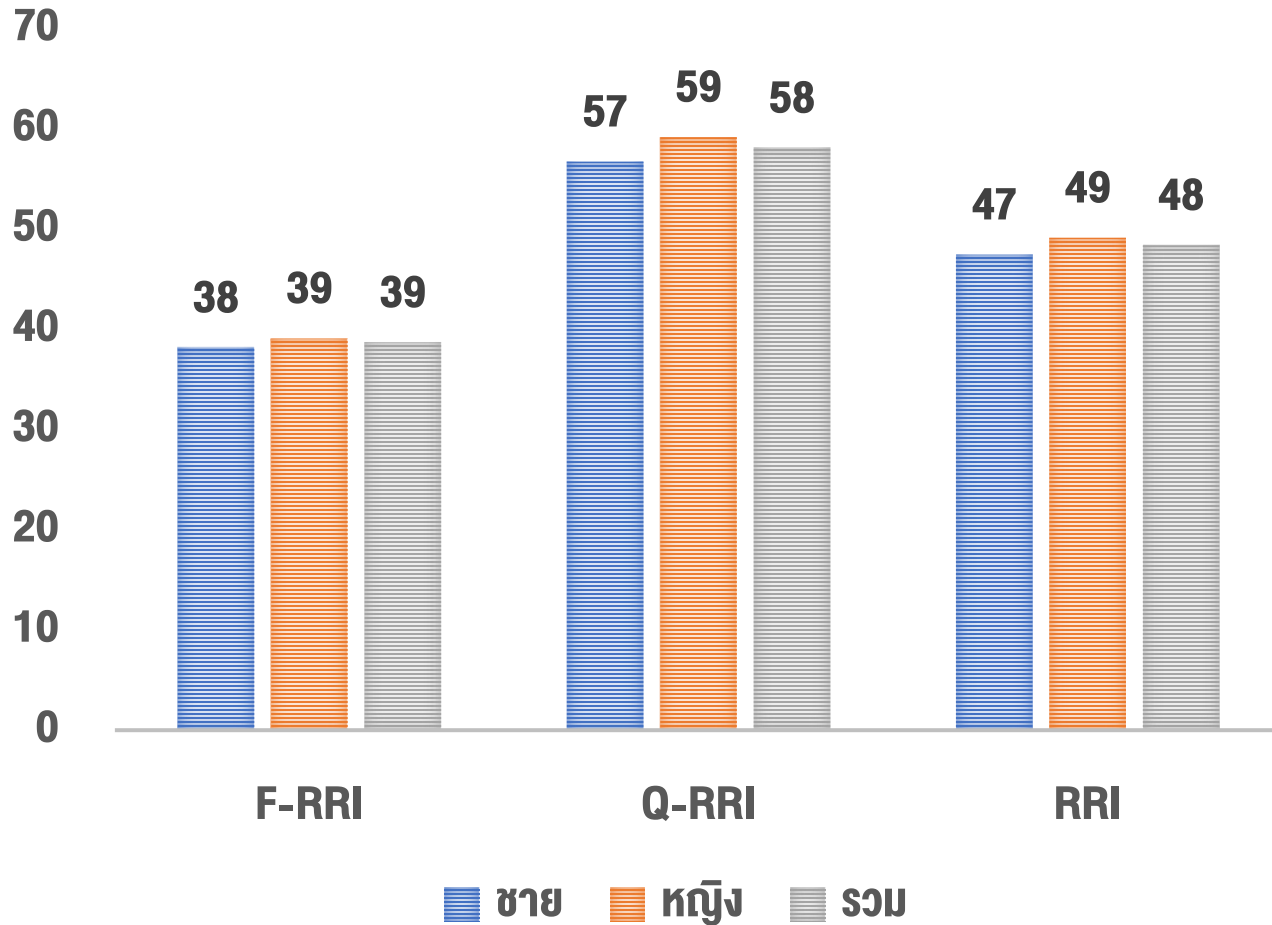
- 0 – 20 ไม่มีความพร้อมเพื่อเกษียณ
- 20 – 40 มีความพร้อมเพื่อการเกษียณที่ต่ำ
- 40 – 60 มีความพร้อมเพื่อการเกษียณปานกลาง
- 60 – 80 มีความพร้อมเพื่อการเกษียณที่ดี
- 80 – 100 มีความพร้อมเพื่อการเกษียณที่ดีมาก

# RRI ตามภูมิภาค



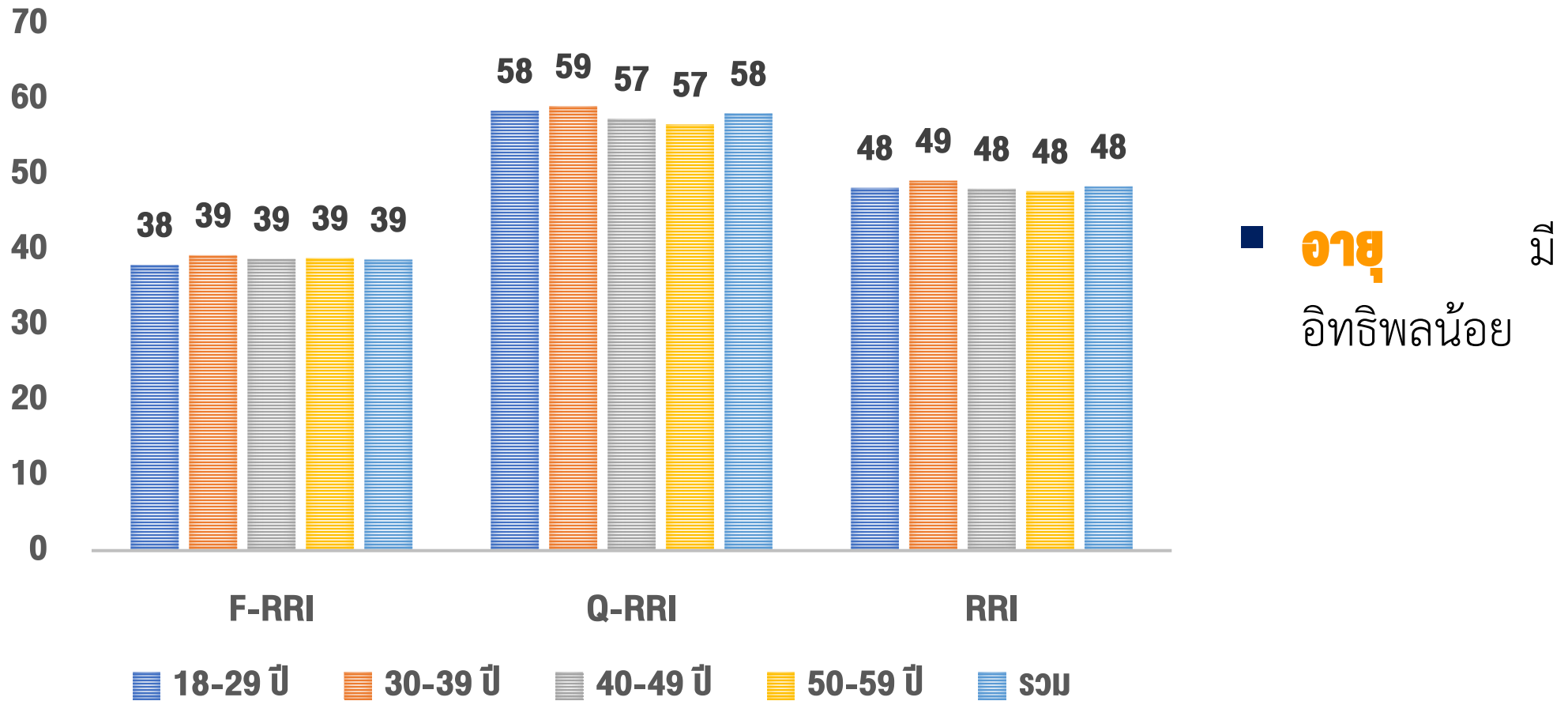
- **ภูมิภาค** ส่งผลให้ดัชนี RRI, F-RRI, Q-RRI ต่างกันบ้าง
- **ภาคเหนือ:** RRI พร้อมน้อยกว่าทั้ง
  - F-RRI (F-PRE, F-ENA)
  - Q-RRI (Q-ENA, Q-LIT)
- **ภาคใต้** RRI พร้อมน้อยกว่าที่
  - F-RRI (F-LIT)

# RRI คาบิพค

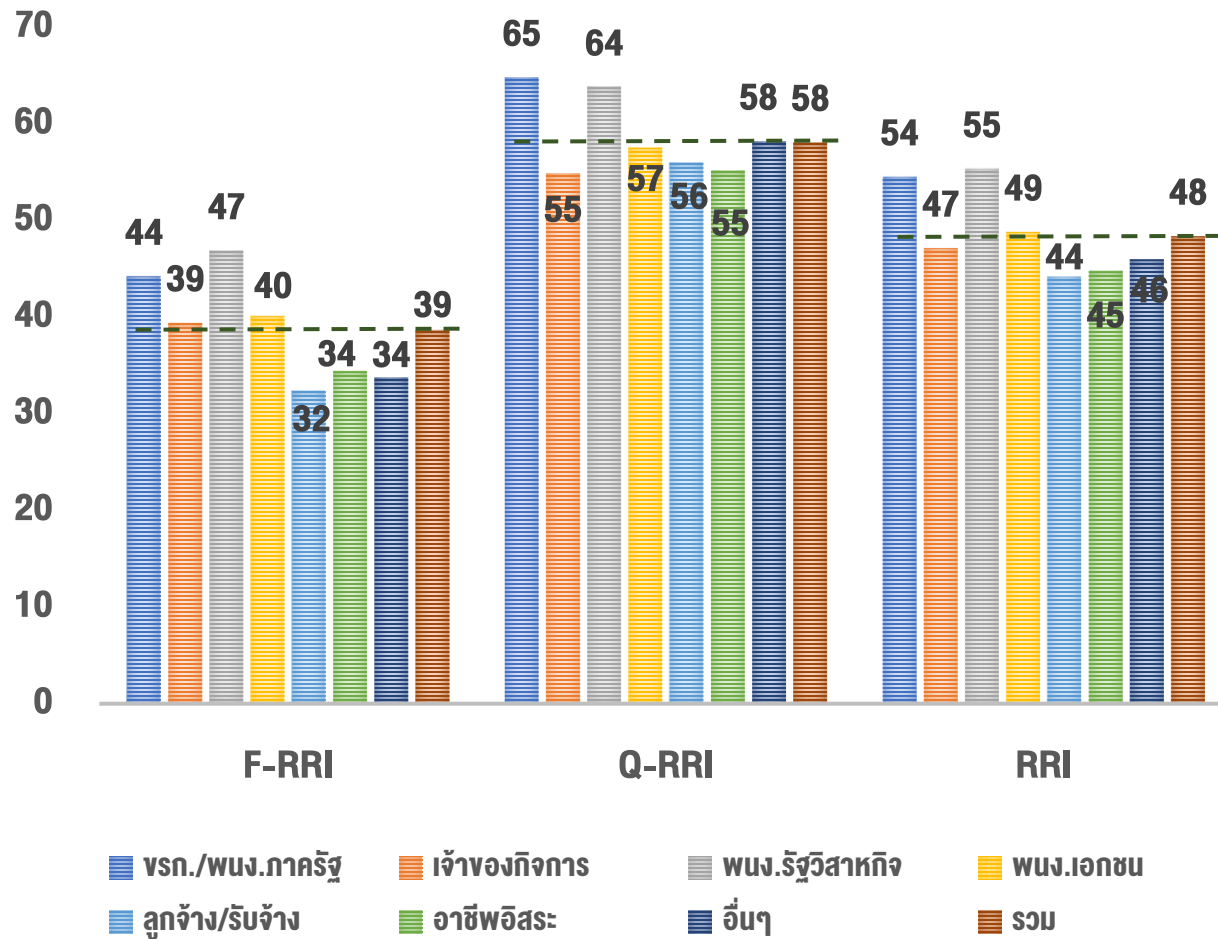


- **IWA** ส่งผลน้อย
- Q-RRI ผู้ชาย < ผู้หญิง อยู่บ้าง
- ผู้ชาย มี Q-PRE และ Q-ENA น้อยกว่านิดหน่อย

# RRI ตามอายุ



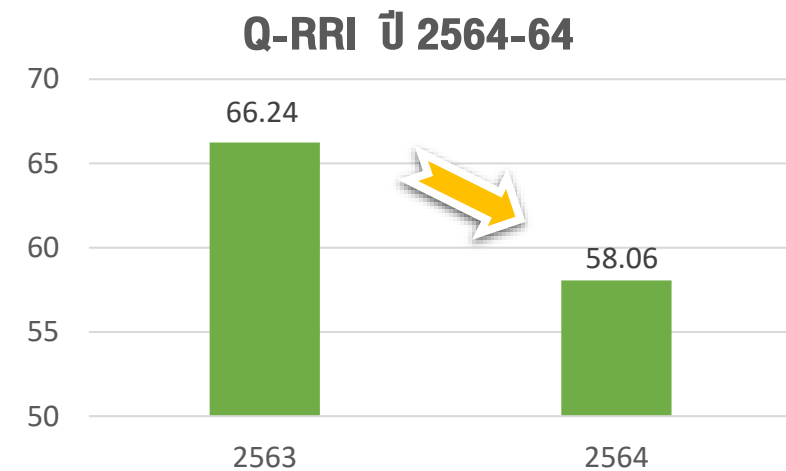
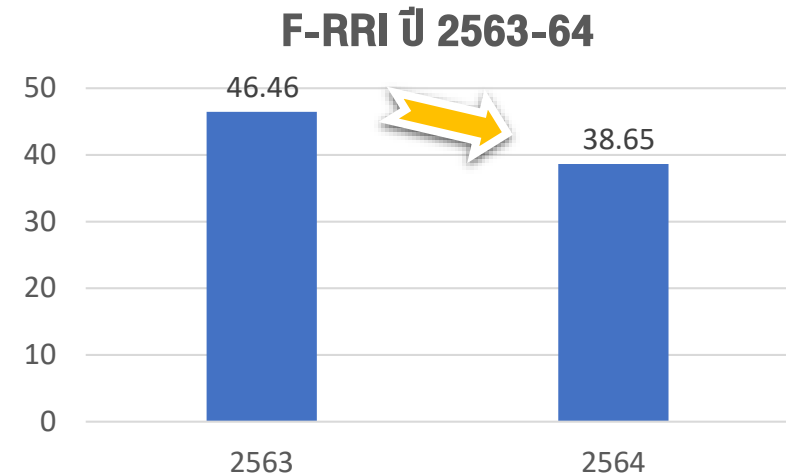
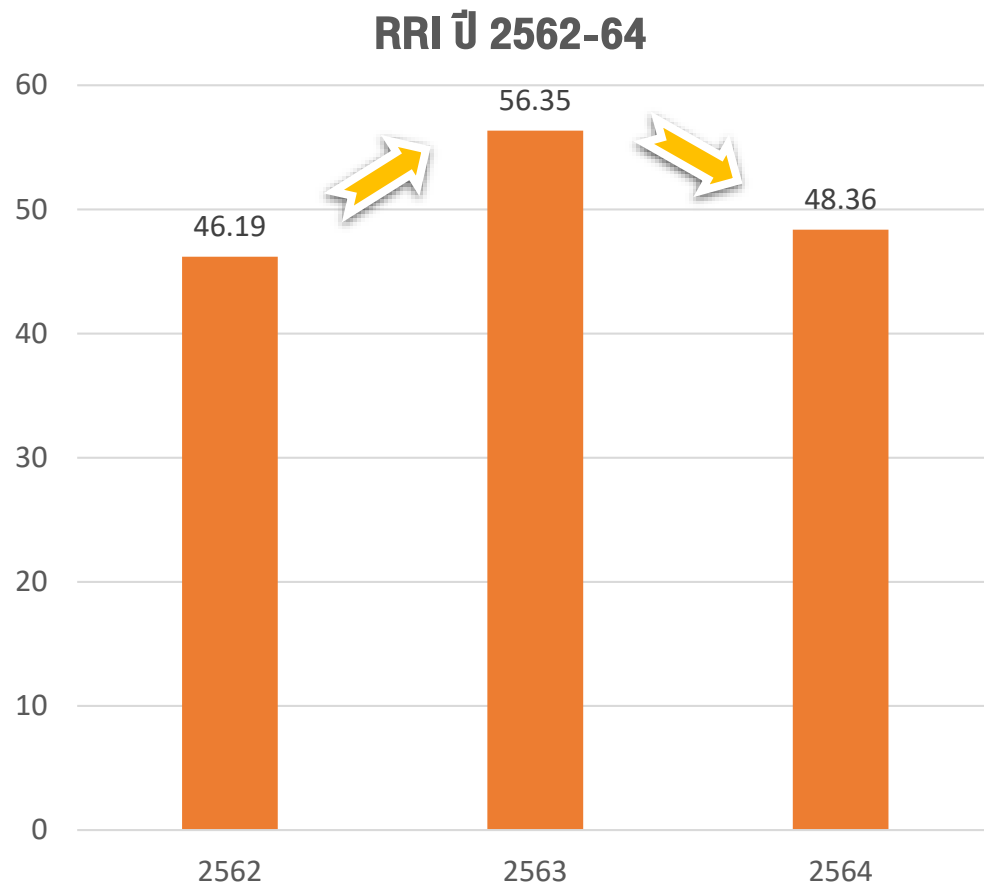
# RRI ตามอาชีพ



- **อาชีพ** เป็น driving factor สำคัญที่สุด
- **ขรก./พวง.ภาครัฐ+พวง.รัฐวิสาหกิจ** ⇒ พร้อมสูง
  - F-ADQ, F-ENA, F-LIT ดีกว่าพอสมควร, มาก
  - Q-ENA, Q-LIT ดีกว่ามาก
- **ลูกจ้าง+อาชีพอิสระ** ⇒ พร้อมน้อย
  - F-ENA, F-LIT น้อยกว่ามาก
  - Q-ENA, Q-LIT น้อยกว่าพอสมควร

# การเปลี่ยนแปลงของ RRI, F-RRI, Q-RRI ปี 2562-64

- ใช้ **น้ำหนักปี 2564 (ปีฐาน)** คำนวณย้อนหลังค่าปี 2562-63



# สรุปและข้อเสนอแนะ

## ■ จากผลของดัชนี สามารถนำมาสรุปเป็น cluster analysis ได้ดังนี้

กลุ่ม (Cluster)	1	2	3	4
สัดส่วน (%)	22%	28%	28%	22%
อาชีพ	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	ไม่ชัดเจน	ลูกจ้าง/รับจ้าง+อาชีพอิสระ	ขรก./พจนง.ภาครัฐ
กลุ่มอายุ	30-39 ปี	18-29 ปี	50-59 ปี	ไม่ชัดเจน
เพศ	ไม่ชัดเจน	ไม่ชัดเจน	ชาย	หญิง
ภูมิภาค	ไม่ชัดเจน	ภาคใต้	ภาคเหนือ	กรุงเทพฯ+ภาคกลาง
RRI	49.28	48.11	38.43	60.24
Fin score	40.71		31.92	53.43
Health score	57.85	63.9	45.33	67.05

# สรุปและข้อเสนอแนะ

## กลุ่มที่ 1 High Health Risk but High Financial Skill

- สถานะเสี่ยงทางสุขภาพสูง แต่ทักษะทางการเงินและลงทุนสูง

## กลุ่มที่ 2 Low Health Risk and Low Financial Skill

- สถานะเสี่ยงทางสุขภาพต่ำ แต่ทักษะทางการเงินและลงทุนต่ำ

## กลุ่มที่ 3 Low Enable and Low Health Skill

- เข้าถึงการการสนับสนุนการเงิน/สุขภาพต่ำ และมีทักษะด้านการดูแลสุขภาพต่ำ

## กลุ่มที่ 4 Good Attitude and High Financial Adequacy

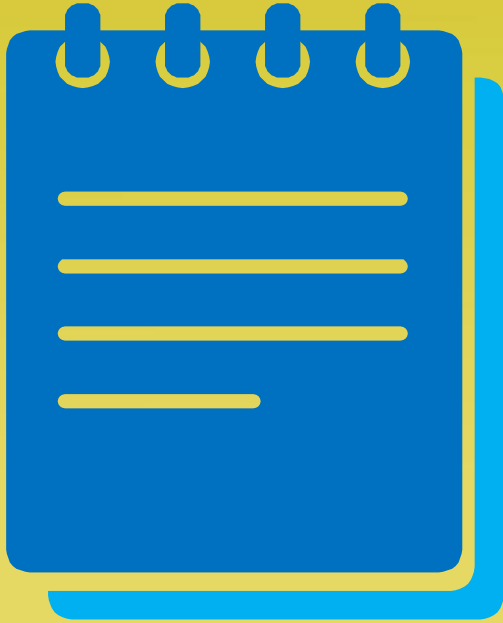
- มีทัศนคติที่ดีด้านการวางแผน การเงิน/สุขภาพ และความเพียงพอด้านการเงินสูง



# สรุปผลวิจัยสมรรถนะ

F1 Financial Adequacy	43.59	47.07		67.8
F2 Financial Preparedness	35.89		40.17	63.87
F3 Employer Enabler	33.27	26.63	12.65	39.83
F4 Financial Literacy	47.98	17.84		36.91
H1 State of Health	64.51	81.42	71.48	79.26
H2 Health Preparedness	51.61	48.14		67.52
H3 Enabler/Support	61.36 (same G4)	72.31	14.14	61.36 (same G1)
H4 Health Literacy	49.29	42.4	28.17	53.05

# สรุปและข้อเสนอแนะ



- ผลการศึกษา แสดงถึง
  - ความสำคัญของ ทักษะการวางแผนทางการเงิน
  - ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมให้แตกต่างกันคือ **Enable**
  - โดย “ลูกจ้างและแรงงาน” เป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีความพร้อมต่ำกว่ากลุ่มอื่น
  - การส่งเสริมความรู้ทางการเงิน ควรเกิดขึ้นตั้งแต่อายุยังน้อย เริ่มต้นทำงาน
  - ความรู้ทางการเงินในแต่ละช่วงอายุ ควรมุ่งเน้นประเด็นแตกต่างกัน
  - ควรให้ความสนใจถึงความเสี่ยงทางสุขภาพที่ควรกระตุ้นให้เกิดการออมที่มากขึ้น

